

CALÈNDER 2005

LE TURISM:
INFRASTROTÖRES Y SVILUP

Raiffeisen
www.valbadiaonline.it

JENÀ

2005

SAB	1 Nanù: S. Maria Uma de Chël Bel Df	☞
DOM	2 S. Basile	☞
LÖN	3 S. Genofefa	☞ ☞
MERT	4 S. Hermes	☞ ☞
MERC	5 S. Amelia	☞ ☞
JÖB	6 Casper, Marciun, Baldessè	☞ ☞
VËN	7 S. Valentin	☞ ☞
SAB	8 S. Severin	☞ ☞
DOM	9 S. Julian	☞ ☞
LÖN	10 S. Gregore X	☞ ☞
MERT	11 S. Paolin d'Aculeia	☞ ☞
MERC	12 S. Hilda	☞ ☞
JÖB	13 S. Ilare	☞ ☞
VËN	14 S. Felize da Nola	☞ ☞
SAB	15 S. Romede	☞ ☞
DOM	16 S. Marzelin	☞ ☞
LÖN	17 S. Antone dai Tiers	☞ ☞
MERT	18 S. Prisca	☞ ☞
MERC	19 S. Mario	☞ ☞
JÖB	20 S. Bostian	☞ ☞
VËN	21 S. Agnes	☞ ☞
SAB	22 S. Vinzènz	☞ ☞
DOM	23 S. Emereziana	☞ ☞
LÖN	24 S. Francësch de Sales	☞ ☞
MERT	25 S. Wolfram	☞ ☞
MERC	26 SS. Timoteo y Tito	☞ ☞
JÖB	27 S. Angela Merici	☞ ☞
VËN	28 S. Tomesc d'Acuin	☞ ☞
SAB	29 Sant Ojöp Frëinademetz	☞ ☞
DOM	30 S. Martina	☞ ☞
LÖN	31 S. Jan Bosco	☞ ☞

Le scomenciamënt dl turism tla Val Badia

Do le 1850 à les Dolomites metü man da diventè n'atrasiun por i foresc che gnò adalerch a jì a crëp. Mo dal momënt che la Val Badia è te chësc tēmp ciàmò plütosc isolada, àra por n pez ma albü n'importanza marginala por i turisc che gnò adalerch. La strada che è gnüda fata dl 1856 te Gherdëna y l'ativité dl „Deutscher und Österreichischer Alpenverein“ do le 1880 ti à dè la prioritè a chë valada. L'inauguraziun dla strada nöia dla Val Badia ai 2 d'otober dl 1892 y l'introduziun l'ann dedò de na gücia dala posta che jò da San Laurènz a Corvara y a Al Plan à albü na gran importanza. Da dailò inant è le numer di ghesc jü sò pert tl paisc d'Al Plan y ti paisc dla pert alta dla valada. Les ostaries gnò ingrandides y le laür da mēnacrëp o da trogher ti pità de bunes poscibilitès de davagn ai fis di paurs. Danter chisc èl incè Franz Kostner da Corvara, che é plü tert diventè öna dles personalitès plü importantes por le svilup dl turism tla Val Badia. Dl 1897 àl metü man da laurè sciöche mēnacrëp. Plü tert àl tut pert propi sciöche mēnacrëp a döes spediziuns tl'Asia zentrala. Chëstes ti à dè la poscibilitè de abiné adöm i scioldi por cumprè dl 1908 l'Ostaria Posta a Corvara che è bele da tröc agn incà n punt de referimënt por i alpinisc. Tratan l'invern dl 1909 àl fat les prömes escursciuns cun i schi d'alpinism cun ghesc da foradecà. Insciò àl cherié la fondamēta por na sajun da d'invern che è cina te chël momënt ciàmò dër limitada, en confrunt a chëra da d'isté.

Svilup de n turism „modern“

Do l'interuziun gaujada dala pröma gran vera èra indò jüda dassënn söpert cun le turism, dantadöt a Corvara. Chèsta secunda fasa de svilup è ciàmò n iade stada na consequènza dl gran svilup dl turism te Gherdëna, mo la Val Badia n'è nia ma stada a ciarè pro. Dl 1922 èl gnü metü sö la sozietè dles corieres „Kostner y Videsott“ che portà tla valada cotan de foresc sides d'isté co d'invern. Tl tèmp de püç agn èra diventada la majera sozietè de trasport dla Provinzia. La fondaziun dla scora dai schi a Corvara dl 1931 é stada n ater vare significatif por portè le turism al nivel plü alt che è gnü arjunt çina te chèl momènt. Corvara y Al Plan, mo incè le comun de Badia – dantadöt La lla y S. Ciascian è bele rovà söl dër tru por diventè de gran zëntri turistics. Tl païsc dl'Alta èl te chi agn tres ciàmò la sajun da d'isté che tirà dant, mo la sajun da d'invern metò man da trà tres deplü. Al parò che le prozès de svilup y de mudaziun dl'economia ne podess oramai nia plü gni tignì sö, mo la secunda gran vera à ciàmò n iade lié por n pez la vita dla popolaziun ala tera y al lüch da paur. Do la gran vera èra indò jüda sö pert, mo le turism n'è çina incèr le 1960 nia plü important co le laür da paur. Les poscibilitès da jì cun i schi è ciàmò massa limitades por che la sajun da d'invern podess “pié le jore” indortöra. Dl 1970 èl spo gnü coleghè Al Plan cun Plan de Corones y ti medèmi agn èl pié ia le proiet dl “schi-carosell” tl'Alta Badia y spo chèl dl “Dolomiti Superski”. La crisa energetica dl 1973 à sprigoré por val' ann i foresc, mo dal 1975 inant é le turism diventè definitivamènter le setur plü important dl'economia dla Val Badia.

FORÀ

2005

MERT	1 S. Brighita	☞
MERC	2 S. Maria dales Cíandères	☞ ☞
JÖB	3 S. Blaje	☞
VÈN	4 S. Veronica	☞
SAB	5 SS. Ingenuin y Albuin	☞
DOM	6 S. Dorotea	☞
LÖN	7 S. Richard	☞
MERT	8 S. Iarone	☞ ☞
MERC	9 Capiun	☞
JÖB	10 S. Scolastica	☞
VÈN	11 S. Maria da Lourdes	☞
SAB	12 S. Gregòre II	☞
DOM	13 S. Adolf (1. Domènia de Carsèma)	☞
LÖN	14 S. Valentin da Terni	☞
MERT	15 S. Siegfrid	☞
MERC	16 S. Iuliana	☞ ☞
JÖB	17 I 7 Fondadus di Serviç	☞ ☞
VÈN	18 S. Sciomun	☞ ☞
SAB	19 S. Irmgard	☞ ☞
DOM	20 S. Eleutere (2. Domènia de Carsèma)	☞ ☞
LÖN	21 Pire Damiani	☞ ☞
MERT	22 S. Margherita da Cortona	☞ ☞
MERC	23 S. Policarp	☞ ☞
JÖB	24 S. Ida	☞ ☞
VÈN	25 S. Valburga	☞ ☞
SAB	26 S. Metilda	☞ ☞
DOM	27 S. Gabriel (3. Domènia de Carsèma)	☞ ☞
LÖN	28 S. Roman	☞ ☞

Les scores dai schi

Tla Val Badia â le jì cun i schi metù man cun i cursc tignis ai soldas ti agn dan la pröma gran vera. Mo le jì cun i schi n'ê nia ciãmò n sport. La jënt dla valada ti ciarâ cun na certa curiositè ai soldas che slisorâ söla nëi cun döes brèies sot i pìsc. Impormò ti pröms agn do le 1930 â le sport dai schi metù man da se svilupé tl sens modern. An â metù man da tignì i pröms dèr cursc da jì cun i schi. Dl 1931 â n cer' Langenmaier insigné jö i pröms maéstri, cun chi ch'al â spo portè inant la pröma scora dai schi a Corvara çina dl 1938. Da en chël ann çina le 1940 êl gnü metù sö tì'Alta Badia na scora nazionala de schi che gnò comanada dal maester Scarpa da Maran. Te vigni paìsc dl'Alta êl gnü metù na porsona ch'organisâ i cursc y che ciarâ sura i maéstri, che n'ê por le plü nia ciãmò diplomà. L'ann 1946 êl gnü metù sö a Corvara por le pröm iade na scora dai schi reconesciüda dala FISl sot ala direziun de Germano Kostner. La scora â inlaöta 10 maéstri. A Calfosch êl gnü metù sö la scora dai schi l'ann 1960 da Hermann Kastlunger. Tl comun de Badia ân ince bele metù man de tignì cursc dal 1930 inant. Dal momènt che i maéstri dai schi n'â inlaöta ciãmò degun ofize, jöi da sèra tles ostaries olache ai s'incuntâ cun i foresc. I maéstri i insignâ da jì cun i schi sön les pares dlungia les ostaries o i acompagnâ plü gonot a fâ jites cun les pels, dal momènt ch'al n'ê altamo tl pröm degün implanç. Do la secunda gran vera y çina le 1958 â Pire Costa tignì cursc a Pedraces deboriada cun maéstri y jogn dl paìsc che êl instès insignâ jö. Dl 1960 âl dauri la pröma scora dai schi a La Ila. Chèra da San Ciascian ê gnüda daurida da Sciandro Canins dl 1961 y chèra da Pedraces da Albert Piccolruaz dl 1963. A Al Plan êl gnü metù sö la pröma scora dai schi defata do la vera. Al dèdancö êl sies scores de schi tì'Alta y döes a Al Plan. Inçe le numer di maéstri é chersciü cotan en confrunt a inlaöta: n sègn che le sorvisc ch'ai pïta vègn tres ciãmò damanè.

MERZ

2005

MERT	1 S. Albin	🇮🇹
MERC	2 S. Carl	🇮🇹
JÖB	3 S. Cunigunda	🇮🇹 🇪🇸
VÈN	4 S. Lucio	🇮🇹
SAB	5 S. Oliva	🇮🇹
DOM	6 S. Fridolin (4. Domènia de Carsèma)	🇮🇹
LÖN	7 SS. Perpetua y Felizita	🇮🇹
MERT	8 Jan de Dī	🇮🇹
MERC	9 S. Franzisca da Roma	🇮🇹
JÖB	10 S. Emilian	🇮🇹 🇪🇸
VÈN	11 S. Teresina Redi	🇮🇹
SAB	12 S. Max	🇮🇹
DOM	13 S. Rosina (5. Domènia de Carsèma)	🇮🇹
LÖN	14 S. Metilda	🇮🇹
MERT	15 S. Clemens M. H.	🇮🇹
MERC	16 S. Heribert	🇮🇹
JÖB	17 S. Patrizze	🇮🇹 🇪🇸
VÈN	18 S. Eduard	🇮🇹
SAB	19 S. Ojöp	🇮🇹
DOM	20 S. Irmgard Imparadèssa (Domènia dal Ori)	🇮🇹
LÖN	21 S. Christian da Köln	🇮🇹
MERT	22 S. Lea	🇮🇹
MERC	23 S. Turibe	🇮🇹
JÖB	24 Jöbia Santa	🇮🇹
VÈN	25 Vèndres Sanc'	🇮🇹 🇪🇸
SAB	26 Sabeda Santa	🇮🇹
DOM	27 Pasca	🇮🇹
LÖN	28 Lönesc de Pasca	🇮🇹
MERT	29 S. Helmut	🇮🇹
MERC	30 S. Gherin	🇮🇹
JÖB	31 S. Cornelia	🇮🇹

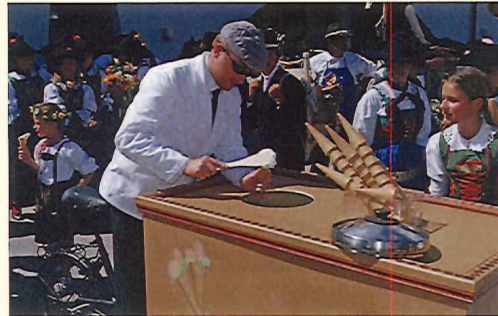
I lifc dla Val Badia y le „Dolomiti Superski“

Por che le turism da d'invern podess crësce àl orù ester infrastrutöres particulares: al é gnü fat sö lifc, strades nöies y hoti che à mudé cotan la vita dles porsones, l'aspet di païsc y de döt l'ambiënt incëria. Lifc y strades à impormetü le svilup turistic y ti à tl medemo tēmp ciarié sö n gran pëis ala natöra. Le pröm lift dla Val Badia é gnü fat dl 1938 a Corvara. Al è na gran liösa che gnô trata cun na binda da Corvara çina sön Col Alt y portâ sö 16 porsones al iade. Le lift è ma restè en funziun çina dl 1939. Defata do la secunda gran vera àn spo metü man de fâ sö les prömes slitovies y tl tēmp de püç agn él gnü svilupé systems plü moderns por menè sö jënt sön pizes y côi: lifc da scagns y sciovies à tut le post dles liöses plütosc scomotes. Dl 1947 él gnü fat le pröm lift da scagns dla Val Badia y chësc è incé le pröm ch'è gnü colaudè tla Talia. Le lift nü portâ sö 200 porsones al'ora da Corvara çina sön Col Alt. Dedó él gnü fat sö cotan de lifc laprò: dl 1955 él indöt 7 lifc tla valada, dl 1965 n'él 38, dl 1976 n'él 44, dl 1977 n'él 53, dl 1991 n'él 68 y dl 2004 passè 70. Ti ultimi 20 agn àn plü co ater ciarè de mioré les strotöres esistētes y i colegamēnc, ciaran de limitè le plü ch'ara jô la creaziun de percursc nüs. Dër important por la Val Badia é incé stè le „Dolomiti Superski“, n comprensor che à orü tigni cunt dles esigēznes de n turist modern. L'idea é piada ia da Erich Kostner da Corvara ti agn setanta. Erich è inlaöta proprietar de deplü lifc y al à odü ite le debojēgn de ciarè sura i confins dla valada fora. Al é sön chëra gnü trat ite tl proiet i raiuns ch'á inviè ia le medémo prozès de svilup turistic co la Val Badia (Cortina, Plan de Coronas, Alta Badia, Gherdëna, Fascia, Reba y i.i.). An à defata odü ite che le sistem è n bun stromēt de promoziun turistica y n'operaziun finaziara che podò portè de bugn davagns. I impresars di lifc é sta i pröms ch'á salpü da saltè sura süa ambria fora, meton da na pert l'idea de messèi defēne l'autonomia y la picia proprietè.

AURÌ

2005

VÈN	1 S. Hugo	☞
SAB	2 S. Francësch	☞ ☞
DOM	3 S. Richard	☞
LÒN	4 S. Isidoro	☞
MERT	5 S. Creszēnzia	☞
MERC	6 S. Pire	☞ ☞
JÒB	7 Jan de la Salle	☞ ☞
VÈN	8 S. Walter	☞ ☞
SAB	9 Maria Cleofe	☞
DOM	10 S. Engelbert	☞
LÒN	11 S. Stanislao	☞
MERT	12 S. Zenone	☞ ☞
MERC	13 S. Martin I	☞ ☞
JÒB	14 S. Valerian	☞ ☞
VÈN	15 S. Hunna	☞ ☞
SAB	16 S. Lambert	☞ ☞
DOM	17 S. Anicet	☞
LÒN	18 S. Apolöne	☞
MERT	19 S. Ermogēne	☞
MERC	20 S. Flavio	☞
JÒB	21 S. Anselm	☞
VÈN	22 S. Helmut	☞
SAB	23 S. Adalbert	☞
DOM	24 S. Fidelis	☞ ☞
LÒN	25 S. Merch Evangelist	☞
MERT	26 S. Maria dal Bun Consèi	☞
MERC	27 S. Pire Canise	☞
JÒB	28 S. Pire Chanel	☞
VÈN	29 S. Caterina da Siena	☞
SAB	30 S. Pio V	☞

MÀ

2005

DOM	1 S. Ojöp Laurant	☾ ☽
LÖN	2 S. Atanase	☽
MERT	3 SS. Filip y Iaco	☽
MERC	4 S. Florian	☽
JÖB	5 S. Godehard	☽
VËN	6 S. Antonia	☽
SAB	7 S. Helga	☽
DOM	8 S. Iduberga	☽ ☽
LÖN	9 S. Beat	☽
MERT	10 S. Gordian	☽ ☽
MERC	11 S. Gangolf	☽ ☽
JÖB	12 S. Pancraz	☽ ☽
VËN	13 S. Imelda	☽ ☽
SAB	14 S. Matf	☽ ☽
DOM	15 Pasca de Mà	☽
LÖN	16 Lönesc de Pasca de Mà	☽ ☽
MERT	17 S. Pascal Baylon	☽
MERC	18 S. Jan I	☽
JÖB	19 S. Zelestin V	☽
VËN	20 S. Bernhard	☽
SAB	21 S. Hermann	☽
DOM	22 S. Rita	☽
LÖN	23 S. Jan Dejidere	☽ ☽
MERT	24 S. Maria dal Aiüt	☽
MERC	25 S. Urban	☽
JÖB	26 S. Filip Neri	☽
VËN	27 S. Gustin	☽
SAB	28 S. Milio	☽
DOM	29 Les Antlès	☽
LÖN	30 S. Ferdinand	☽ ☽
MERT	31 S. Petronila	☽

Les „Assoziations turistiche“

Ai 18 de novëmber dl 1936 él gnü metü sö tì l'Alta Val Badia la pröma „Pro Loco“ a chëra ch'al ti è gnü dè l'inom de „Pro Alta Val Badia“. Al è la pröma „assoziazion turistica“ dla valada y i scric ite è düc i ostfs, i afitaciamentes y düc i interessà al turism di comuns de Badia y Corvara. La Pro Loco à la sènta a La lla y è regolada da n statut y dala lege sura le turism. Danter i fins èl chël de stampè y dè fora prospec, de organisè manifestaziuns por i ghesc, de abeli i paisc y de mëte sö n ofize d'informaziun. L'ativité gnò finanziada cun i contribuè di ostfs, di boteghiers, di artejans y di comuns. I ostfs paià intant por vigni presènza y le numer dles presènzes gnò tut fora dal register di foresc che vigni osti messà avèi. Canche al é rot fora la secunda gran vera à la „Pro loco“ lascè sö súa ativité, y impormò dl 1951 éra indò gnüda metüda impé. Cun la delibera di 31 d'agost dl 1961 à la Junta Provinziala inviè ia le prozès che à portè ala fondaziun de n „Aziènda de turism“ cun personalitè iuridica de dèrt public y finaziada dala man publica. Le paisc de Corvara à metü sö por so cunt na Pro Loco bel atira do la vera y ara à funzionè çina dl 1953, canche ara é gnüda trasformada te „Aziènda de turism“. Tl comun da La Val n'él çina dl 1971 degöna organisaziun por le turism y dötta l'ativité de propaganda gnò fata dai ostfs instèsc. Dal 1972 incà él incè a La Val na Pro Loco. Tl comun da San Martin èl incè bele ti agn incèr le 1970 na Pro Loco, mo deache al é ma püces ostaries y degügn lifò, àra ma na picia ativité. Df alalungia àl mancè n ofize, y al é püc agn cà che la Pro Loco à ciafè dlungia la Cassa Raiffeisen. Defata do la fin dla secunda vera él incè gnü metü sö na Pro Loco a Al Plan, y canche le paisc à arjunt ti pröms agn '70 le numer de presènzes ghiré dala lege, é incè chilò la Pro Loco gnüda trasformada te „Aziènda de turism“. Al é impormò passè püc agn da canche les „Azièndes de turism“ é gnüdes privatisades y vègn sostignides – sciöche tl mëte man de súa storia – dai operadus turistics instèsc.

Hoti, restorané y agriturism

Da canche le turism é diventè le setur plü important dl'èconomia dla valada àn incé metü man da ciarè tres deplü sòn la cualité di sorvisc che vègn pità. Important él che le scior se stais saurì, ch'al pois palsè fora dal stress dl laür y recuperé les forzes cun n bun mangé. Y la orentè de miore de chèsc vers é gnüda majera dantadöt ti ultimi agn. Hoti, restorané y le personal che laóra laite à ciahè reconoscimènc, diploms y medaies de valor da pert de assessoraç dl turism provinziai, nazional y da ènc che se crüzia por le mioramènt dl turism. Patruns, coghi y chelneri s'á fat n bun inom luné y lerch cun súa bela manira y cun so savèi. Le mangé che vègn metü sòn mèsa chilò da nos y les çianoes dai vins n'á nia plü bria da invidiè cheres dla Toscana, dla regiun plü conosciüda por le bun mangé y por i vins. Vèi él ch'al ne vègn nia dagnora pité les spèises tradizionales dles munts, mo porchèl vègnel ciarè de tò produc originai dl post y de i presentè te na manira che tègn cunt dla tradiziun, mo che valutèia incé les poscibilitès abinades adòm dal rest dl monn. Por chi che s'interessèia plü ala cultura co al luxus di gragn hoti é l'agriturism la dërta alternativa. Por la di en còrt: les poscibilitès y les combinaziuns di sorvisc é oramai ilimitades.

JÜGN 2005

MERC	1 S. Iustin	
JÖB	2 S. Armin	
VÈN	3 S. Karl Lwanga	
SAB	4 S. Christa	
DOM	5 S. Bonifaze	
LÖN	6 S. Norbert	
MERT	7 S. Sabiniano	
MERC	8 S. Medardo	
JÖB	9 S. Felizian	
VÈN	10 Beat Heinrich da Balsan	
SAB	11 S. Barnaba	
DOM	12 S. Ljun III	
LÖN	13 S. Antone de Padua	
MERT	14 S. Hartwig	
MERC	15 S. Vi	
JÖB	16 S. Beno	
VÈN	17 S. Adolf	
SAB	18 SS. Merch y Marzelin	
DOM	19 S. Romuald	
LÖN	20 S. Florènzia	
MERT	21 S. Luigi	
MERC	22 S. Paulin	
JÖB	23 S. Edeltraud	
VÈN	24 S. Jan Batista	
SAB	25 S. Eleonora	
DOM	26 SS. Jan y Paul	
LÖN	27 S. Ema	
MERT	28 S. Ireneo	
MERC	29 SS. Pire y Paul	
JÖB	30 S. Otto	

MESSÈ

2005

La „Maratona dles Dolomites“ arlungia la sajun da d'isté

Danter les manifestaziun ziclistiches plü conosciüdes a nivel nazional y internazional alda la Maratona dles Dolomites che é oramai rovada ala 18. ediziun. DI 1987 éra piada ia por mirit de n valgügn idealisc, dantadöt de Eduard Tavella y de Ezio Camol, che s'â ponsè de la mète a jì en gaujiun di 10 agn Club dles Rodes Alta Badia. Da dailò incà éson passà da 166 scrié ite ai 8000 y passa partezipanc di ultimi agn. La manifestaziun é cun le tèmp diventada n bun retlam por la Val Badia y por les Dolomites, dal momènt ch'al é incè la sora maratona dles rodes che vègn mostrada tia televijiun. Al é na „festa“ por chi che va ion cun la roda, mo incè por i organisadus che ne sparagna nia fadies y monèda por che döt garettes sciöche al tóca. Amisc dla roda y porsones prominèntes che röia adalerch da döt le monn s'incunta, se devertèsc y prò fora sües condiziuns fisiches sö por i jus dolomitics tratan les prömes édemes de messè. Por i operadus turistics ôl incè di arlungé la sajun da d'isté, che se concentrass scenò tres deplü ma sön le mëis d'agost.

VÈN	1 S. Dietrich	🏆
SAB	2 S. Martinian	🏆
DOM	3 S. Tomesc	🏆
LÖN	4 S. Duri	🏆
MERT	5 S. Antone Maria Zacaría	🏆
MERC	6 S. Maria Goretti	🏆
JÖB	7 S. Edelburga	🏆
VÈN	8 S. Elisabeta	🏆
SAB	9 S. Veronica Giuliani	🏆
DOM	10 S. Erich	🏆
LÖN	11 S. Benedet	🏆
MERT	12 SS. Ermagora y Fortunat	🏆
MERC	13 SS. Heinrich y Cunigunda	🏆
JÖB	14 S. Camil	🏆
VÈN	15 S. Bonaventura	🏆
SAB	16 S. Maria dal Carmel	🏆
DOM	17 S. Alejo	🏆
LÖN	18 S. Arnold	🏆
MERT	19 SS. Iüsta y Rufina	🏆
MERC	20 S. Margarita d'Antiochia	🏆
JÖB	21 S. Laurènz da Brindisi	🏆
VÈN	22 S. Maria Madalena	🏆
SAB	23 S. Brighita dla Svezia	🏆
DOM	24 S. Cristina	🏆
LÖN	25 S. Iaco Apostul	🏆
MERT	26 SS. Iachin y Ana	🏆
MERC	27 S. Lucan	🏆
JÖB	28 S. Inozènz	🏆
VÈN	29 S. Marta	🏆
SAB	30 S. Faustín	🏆
DOM	31 S. Inaze da Loiola	🏆

AGOST

2005

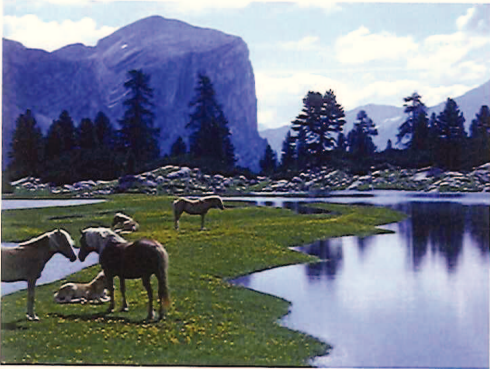

Quantité, mo danta

Ai sciori che röia adaler de jì sö por munt a fà jites ch'ai fej le plü ion. Dër tröc olache le scior po palsè fora cínamai ciavai da podëi raité t ciamena n'é plü degun extra. L'intenziun di operadus turistics dantadöt cualité. Do ch'al é por a cuantité, vëgnel ti ultimi agn ciarè d pistes dala liösa, düc i colegamënc d dacia, de jadiné cínamai d'isté, l'organ de copa europa y de copa dl monn cun valgügn di tröc contribüc importanc por la valutëia la cualité do d'atri critërs, él incë incontaminà y chësc dantadöt por mirit d'isté. Odles.

zes o modei de vita reguënzes. La jënt dla r. Tres plü gonot vëgn bal o festes alaleria en olache al ti vëgn splighé ü adorada da fà plü parüda onescënc al turism deache te chères ocasiun cheriades ciafè na resposta a chëstes. La popolaziun dla Val Badia é sidera da jì do la moda importada. che é „folklor“.

LÖN	1 S. Alfonso Maria de Liguori	✠
MERT	2 S. Eusebio	✠
MERC	3 S. Lidia	✠
JÖB	4 S. Jan Maria Vianney	✠
VËN	5 S. Maria dala Nêi	✠ ✠
SAB	6 Transfiguraziun dl Signur	✠
DOM	7 S. Sîst II	✠
LÖN	8 S. Domëne	✠
MERT	9 S. Roman	✠
MERC	10 S. Laurënz	✠
JÖB	11 S. Clara	✠
VËN	12 S. Ercolana	✠
SAB	13 S. Cíascian	✠ ✠
DOM	14 S. Maximilian Kolbe	✠
LÖN	15 S. Maria dal Ciüf	✠
MERT	16 S. Alfred	✠
MERC	17 S. Iazint	✠
JÖB	18 S. Elena	✠
VËN	19 S. Jan Eudes	✠ ✠
SAB	20 S. Bernert	✠
DOM	21 S. Pio X	✠
LÖN	22 S. Maria Regina	✠
MERT	23 S. Rosa da Lima	✠
MERC	24 S. Berto	✠
JÖB	25 S. Senese	✠
VËN	26 S. Margareta da Faenza	✠ ✠
SAB	27 S. Monica	✠
DOM	28 S. Gustin	✠
LÖN	29 S. Sabina	✠
MERT	30 S. Armando	✠
MERC	31 S. Raimund	✠

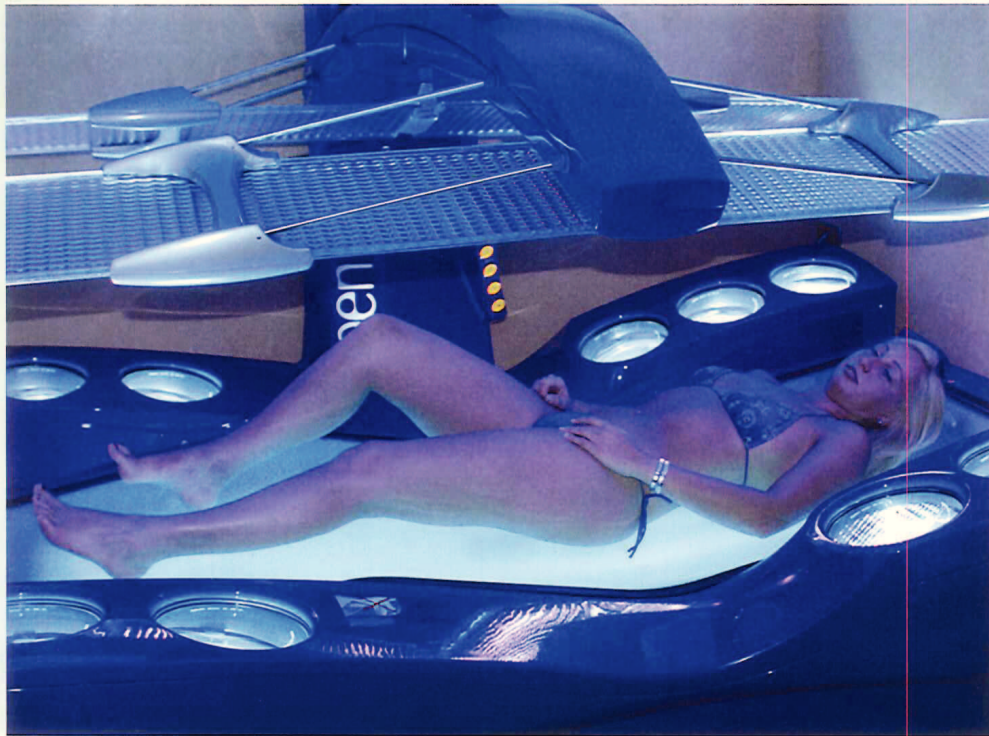
Cuantité, mo dantadöt cualité

Ai sciori che röia adalersch al dédaincö te nosta valada ne ti vëgnel nia ma plü pité la poscibilitè de jì sö por munt a fà jites o da jì cun i schi. Al vëgn ciarè ch'ai pois pratiché le sport y le hobby ch'ai fej le plü ion. Dër tröc hoti à na nodadoia, na sauna, n solarium, n zënter de belèza te çiasa, olache le scior po palsè fora y se stè sauri. Val hotel à rodes da munt da imprestè fora, d'atri çinamai çiauai da podèi raitè fora por trus y sèmenes sciöch'al gnò fat plüdadì. La televijiun te çiamena n'é plü degun extra. I restoranc dla Val Badia s'à bele lunc y lerch fat n bun inom. L'intenziun di operadus turistics é ti ultimi agn dantadöt chëra de ne pité nia ma cuantité, mo dantadöt cualité. Do ch'al é por agn alalungia plütosc gnü ciarè de pité poscibilitès en gran cuantité, vëgnel ti ultimi agn ciarè dantadöt sòn la cualité. Le çiap da golf, chi da tennis, les pistes dala liösa, düc i colegamènc di implanç da jì cun i schi, les poscibilitès de chidlé sòn la dlacia, de jadiné çinamai d'isté, l'organisaziun de representaziuns de jadiné artistich, de gares de copa europa y de copa dl monn cun la partezipaziun de personalitès prominèntes é ma n valgügn di tröc contribuç importanc por la cualité dl turism. Por alpinisc y amanç dla natöra, che valutèia la cualité do d'atri critèrs, é l'ince de beles poscibilitès de fà escursciuns te raiuns incontaminà y chësc dantadöt por mirit d'istituziun di parcs naturai Fanes-Senes-Braies y Pöz-Odles.

SETÈMBER

2005

JÖB	1 S. Verena	☞
VÈN	2 S. Margarita da Leuven	☞
SAB	3 S. Gregore L'Gran	☉ ☞
DOM	4 S. Rosalia	☞
LÖN	5 S. Roswita	☞
MERT	6 S. Magnus	☞
MERC	7 S. Regina	☞
JÖB	8 Nadè de S. Maria	☞
VÈN	9 S. Corbinian	☞
SAB	10 S. Micurà da Tolent	☞
DOM	11 SS. Proteus y Iazint	☉ ☞
LÖN	12 S. Inom de S. Maria	☞
MERT	13 S. Notburga	☞
MERC	14 Esaltaziun dla S. Crusc	☞
JÖB	15 S. Maria dai Set Dolurs	☞
VÈN	16 S. Cornel	☞
SAB	17 S. Robert Bellarmin	☞
DOM	18 S. Lambert	☉ ☞
LÖN	19 S. Jená	☞
MERT	20 S. Eustachio	☞
MERC	21 S. Matí Apostul	☞
JÖB	22 S. Tomesc da Villanova	☞
VÈN	23 S. Linus	☞
SAB	24 SS. Rupert y Virgile	☞
DOM	25 S. Klaus de Flüe	☉ ☞
LÖN	26 SS. Cosma y Damian	☞
MERT	27 S. Vinzènz de Paul	☞
MERC	28 S. Wenzel	☞
JÖB	29 SS. Michil, Gabriel y Rafael	☞
VÈN	30 S. Iarone	☞

Sanité y belèza: inlaóta y al dédaincò

I bagnis t'èga da solper é stà le pròm impuls por le svilup dl turism da d'isté tla Val Badia. I bagnis de Cortina a Al Plan, de Rumestluns a La Val, de Valdander a Antermèia y de Pedraces à bunamènter bele n cer inòm defata do le 1800, dal momènt che ai è da dailò inant tres indò gnüs renovà y trasformà te infrastrotöres por ghesc da foradecà. Les poscibilitès por i ghesc da inlaóta de podèi stè a dormi è sambègn limitades: ma l'ostaria Nagler a Pedraces à ti agn incèr le 1930 la poscibilitè de ti pitè val deplü ai sciöri che gnò adalerch. Defata do le 1970 s'è chèsta sort de ativité desfantada ia daldöt, deache les normes sanitares è intratan diventades plütosc complicades y i investimènc che ess messü gnì faç por jì do ales regoles foss stà por la majera pert massa alc. Ma i bagnis de Valdander sòn Antermèia podò ciamò gnì adorà dai sciöri ti mèisc de messè y agost. Mo sciöche al sozéd gonot ciafa la tradiziun tres indò formes nöies de svilup. Insciö vègnel al dédaincò tres ciamò fat bagnis tl'èga da solper, sambègn cun infrastrotöres plü modernes. Laprò él gnü te deplü posc i bagnis tl fègn y i bagnis tl'erba frèsca che i sciöri po fà sö n'Antermèia. Al é na „terapia“ antica y tl medémo tèmp moderna che va bun a òna cun d'atres terapies importantes praticades altró.

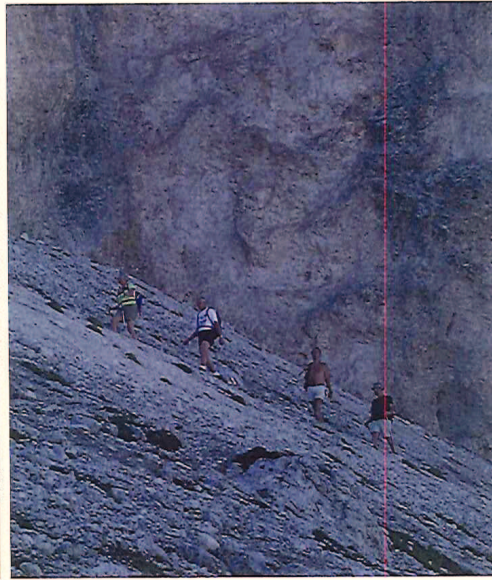
OTOBER

2005

SAB	1 S. Tareja	☞
DOM	2 SS. Agnui Proteturs	☞
LÖN	3 S. Ewald	☞ ☞
MERT	4 S. Francèsch d'Assisi	☞
MERC	5 S. Meinhof	☞
JÖB	6 S. Bruno	☞
VÈN	7 S. Maria dal Rosare	☞
SAB	8 S. Scimun	☞
DOM	9 S. Dionise	☞
LÖN	10 S. Francèsch Borgia	☞ ☞
MERT	11 S. Guntmar	☞
MERC	12 S. Max	☞
JÖB	13 S. Aurelia	☞
VÈN	14 S. Calist I	☞
SAB	15 S. Tareja d'Avila	☞
DOM	16 S. Margareta Maria Alacoque	☞
LÖN	17 S. Inaze d'Antiochia	☞ ☞
MERT	18 S. Lúca Evangelist	☞
MERC	19 S. Paul dla Crusc	☞
JÖB	20 S. Wendelin	☞
VÈN	21 S. Ursula	☞
SAB	22 S. Salome	☞
DOM	23 S. Jan da Capestran	☞
LÖN	24 S. Antone Maria Claret	☞
MERT	25 S. Crispin	☞ ☞
MERC	26 S. Evarist	☞
JÖB	27 S. Sabina	☞
VÈN	28 SS. Sciemun y lüda Tadèo	☞
SAB	29 S. Ermelinda	☞
DOM	30 S. Bernert	☞
LÖN	31 S. Wolfgang	☞

NOVÈMBER

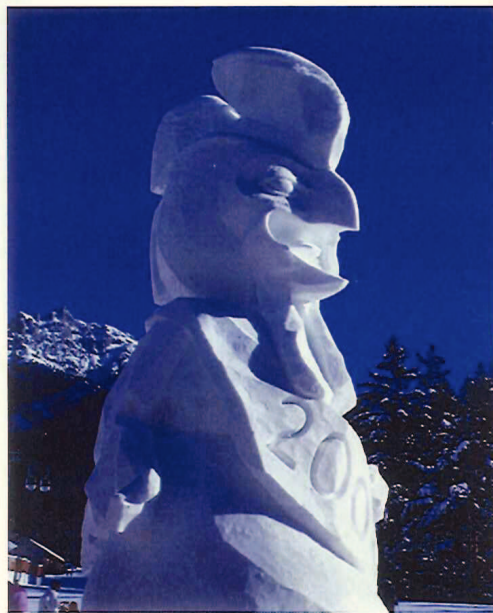
2005

Sèmenes y üties da munt

L'ann 1857 èl gnü metü sö tl'Inghiltera le pröm club alpin y l'ann 1863 èl inçe gnü fondè ti Païsc Todësc. Defat è i pröms foresc che gnò tla Val Badia alpinisc dl „Deutsch-Österreichischer Alpenverein“ che à imparè da conëscce les Dolomites dales descriziuns di alpinisc ingleji y dl'Austria. L'ann 1870 èl gnü metü sö a Bornech na seziun dl „Deutsch-Österreichischer Alpenverein“ y de chësta fajò inçe pert jënt dla Val Badia. Deboriada à i mëmbri de chësta lia da munt metü man da fà sö les prömes üties: Pöz, Pisciadù, Boà, Valun, che portà l'inom dles seziuns dl Alpenverein che s'à cruzié da les fà sö. Insciò èl spo na „Bambergerhütte“, na „Regensburgerhütte“ y i.i. Plü tert èl gnü metü sö na seziun ladina dl „Deutsch-Österreichischer Alpenverein“ y chësta à albü na gran importanza por le pröm movimënt di foresc tla Val Badia. Dl 1954 èl gnü metü sö tl'Alta Val Badia na seziun dl C.A.I. nominada plü tert „Lia da munt Ladinia“. Piada ia éra cun 20 scric ite y al dédaincö n'ara passè 900 te dōta la Val Badia. La „Lia da Munt“ y la seziun dl „Alpenverein“ à albü na pert dër importanta por la daurida de sèmenes y üties da munt. Ma la Lia da Munt à, da canch'ara é gnüda metüda sö, dauñ plü de 200 km de sèmenes, metü sö y mantigni plü de 300 tòfles y fat sö zacotan de üties. Al dédaincö èl üties oramai sòn vigni munt de nosta valada y olache al n'é degun lift che porta sö jënt vègneres por le plü tignides davertes ma d'isté da mez jügn çina mez setëmber.

MERT	1 Gnissant	☿
MERC	2 Dé dles Armes (Animes)	☿ ☽
JÖB	3 S. Hubert	☽
VÈN	4 S. Carlo Borromeo	☽
SAB	5 SS. Zaccaria y Elisabeta	☽
DOM	6 S. Linert	☽
LÖN	7 S. Engelbert	☽
MERT	8 S. Gottfried	☽
MERC	9 S. Roland	☽ ☽
JÖB	10 S. Liun le Gran	☽
VÈN	11 S. Martin de Tours	☽
SAB	12 S. Iójafat	☽
DOM	13 S. Stanislao Costca	☽
LÖN	14 S. Veneranda	☽
MERT	15 S. Albert le Gran	☽
MERC	16 S. Margarita d'Ungaria	☽ ☽
JÖB	17 S. Florin de Vinschgau	☽
VÈN	18 S. Odo	☽
SAB	19 S. Elisabeta da Thüringen	☽
DOM	20 S. Corbinian	☽
LÖN	21 Presentaziun de S. Maria	☽
MERT	22 S. Zezilia	☽
MERC	23 S. Clemens I	☽ ☽
JÖB	24 S. Flora	☽
VÈN	25 S. Tarina	☽
SAB	26 S. Linert da Portomaurizio	☽
DOM	27 S. Modest (1. Domènia d'Advënt)	☽
LÖN	28 S. Berta	☽
MERT	29 S. Iolanda	☽
MERC	30 S. André	☽

DEZEMBER

2005

JÖB	1 S. Natalia	☉ ☽
VÈN	2 S. Bibiana	☽
SAB	3 S. Francësch Xaver	☽
DOM	4 S. Berbora (2. Domènia d'Advënt)	☽
LÖN	5 S. Iustinian	☽
MERT	6 S. Micurá	☽ ☿
MERC	7 S. Ambroje	☽ ☿
JÖB	8 S. Maria Imacolada	☽ ☽ ☿
VÈN	9 S. Valeria	☽ ☽
SAB	10 S. Angelina	☽ ☽
DOM	11 S. Artur (3. Domènia d'Advënt)	☽ ☽
LÖN	12 S. Hartmann	☽ ☽
MERT	13 S. Lizia	☽ ☽
MERC	14 S. Orazi	☽ ☽
JÖB	15 S. Cristina	☽ ☽ ☽ ☿
VÈN	16 S. Adelheid	☽ ☽
SAB	17 S. Iolanda	☽ ☽
DOM	18 S. Filipo (4. Domènia d'Advënt)	☽ ☽
LÖN	19 S. Urban	☽ ☽
MERT	20 S. Eugenio d'Ant.	☽ ☽
MERC	21 S. Pire Canise	☽ ☽
JÖB	22 S. Franzisca	☽ ☽
VÈN	23 S. Jan da Cracau	☽ ☽ ☽ ☿
SAB	24 SS. Adam y Eva	☽ ☽
DOM	25 Nadè	☽ ☽
LÖN	26 S. Stefo	☽ ☽
MERT	27 S. Jan	☽ ☽ ☽ ☿
MERC	28 Dé Fantù	☽ ☽ ☽ ☿
JÖB	29 S. Davide Re	☽ ☽ ☽ ☿
VÈN	30 S. Felize I	☽ ☽ ☽
SAB	31 S. Salvester	☽ ☽ ☽ ☽ ☿

Natöra y turism

Al n'è nia ma les liëndes che nes cunta de porsones che é restades incantades dala belèza de nostes munts. N poet sciöche Goethe à scrit do ch'al à odü por le pröm iade la rosadöra che colorí i crèp dl Rosengarten: „Al me pè d'ester sciöche n te' pice möt, che impara impormò sègn da vire!“ Y n gran artist sciöche Tiziano, instès fi dles Dolomites, n'à nia podü fà ademanco de ne les reportè nia te sües pitöres. Le scienzié Dieudomé de Dolomieu à dl 1788 fat so pröm iade inanter nostes munts: al à capi che ares è atramènter co les Alpes. Les medemes munts che à affascinè personaji legendsars, poec, artisc y le monn dla sciënza é intratan diventades le travert por les vacanzas de miliuns de turisc. Les Dolomites n'è, da canche ares à inom insciö, nia ma plü rerservades a chë jënt che à dagnora vit te chi païsc danterite. Ares é diventades proprietè de döt le monn. Vignun po s'un cumprè na sóna, sc'al ô y sc'al à le möt! Les Dolomites é diventades n scenar, le plü ideal por n teater che à inom turism. I aturs de chësc teater salta inant y indö, fej sö y tira jö. Ai va cun l'auto y cun le lift, se dessèna un cun l'ater y se fej indö les beles, deache le monn va insciö y deach'al convègn. Döt va inant y döt se müda, mà öna na cossa resta, sperunse: la belèza dla natöra!